

З першої сторони довідуємось, що авторові не тільки невідомий рік смерті Тарасового батька (21 марця 1825 р.), але навіть повіт, до якого належить Кирилівка, бо він містить її то в Канівському повіті (ст. 1), то у Звенигородському (ст. 10). Заяви д. Яковенка, що Шевченко у творах своїх нігде не згадує своєї матери (див. хоч-би вірш: „Як би ви знали, паничі“), що Шевченко був невдалим різьбарем (коли він 1859 р. за різьбарські праці свої одержав титул академіка), заміна учителя Шевченкового, сьвященника Губського. міщанином Губським, с. Хлипнівки с. Хлѣбновкою, і т. і. свідчать, що автор дуже мало та поверхово знаємив ся з джерелами єго життєпису. О скільки хибні усякі гіпотези автора що до фактичної сторони життя Шевченкового, видно хоч би з того, напр., місця, де йде річ про арест Шевченків (47 стор.). Д. Яковенко мотивує арест Шевченків тим, що у членів Кирилло-Методієвського братства було найдено єго недруковані вірші, через що з Петербурга вийшов приказ арештувати поета у Києві; але, як відомо, арест Костомарова був 31 марця 1841 р., арест Шевченків — 5 квітня того-ж року; чи може, справді, бути, щоб у той час, коли не було ні залізниць, ні телеграфів, вістка з Києва у Петербург і назад могла прийти в 4 дні?!...

Дуже ще дивує в начеркови, що автор життєпису українського поета не може відрізнити малорусскої і „вообще русскої“ мови.. Взагалі можна сказати, що біографічний начерк д. Яковенка не тільки не подає справжньої свідомости про поета, але руйнує у малосвідомих читачів те навіть пересвідчення про поета, яке вони виносять безпосередно з самих єго творів. *О. І. Л.*

Милорадовичъ В. Рождественскія святки въ сѣверной части Лубенскаго уѣзда, Полтава 1893 р. ст. 24 (видане Полтавського статистичного комітету).

Сьвятчані звичаї на Різдво в південній частині Лубенського повіту були уже гарно змальовані в листах д. Номиса, надрукованих в „Оснoві“ 61 р., але тут було розказано лише початок різдвяних сьвят. Маленький нарис д. Милорадовича має бути, як і сам він каже в передмові, додатком до праці д. Номиса. Автор розповідає про те, як проводять ся різдвяні сьвята з початку їх — сьвятвечора і до кінця — Ордані, і окрім того містить трохи (20) пісень — колядок і щедрівок (по 10). Між сими піснями є декільки таких, що вже надруковані в збірниках Антоновича та Драгоманова і Чубинського, але в инчих варіянтах; більшість же пісень — ще невідомі. В поданих колядках немає таких, щоб розповідали євангельське сказаніє про різдво І. Христа, а все що висловлюють пошану господарям та сімї. *С. Л.*

Довнаръ-Запольскій М. Мотивы свадебныхъ пѣсень Цинчуковъ. Этнографическій этюдъ. Гродна 1893, стор. 69 in 16^o.

Цинчуки залічують ся звичайно до північних галузій Українського народу, тим етнографічна студія д. Запольського безпосередно належить до етнографії української. Студіюючи спеціально історію і етнографію Білої Руси, д. Запольський не вперше звер-

таєть ся до етнографії Пинчуків; не що давно в часописи „Этнографическое Обозрѣніе“ (р. 1891) подав він розвідку про „Жіночу долю Пинчуків“, до якої безпосередно прилягає і нова его стаття. Тут зводить він пісневий матеріял про молоду і молодого, продаж молодої, виїзд її з батьківського дому та відносини до неї нової родини, а на останку зупиняєть ся коло пісень коровайних і дає поясненя на основі порівнюючої етнографії. Головними джерелами для него були збірники пісень: Зенкевіча, Бумаковського, Бочковського і власний, приготований для Трудів етнографічного відділу російського товариства наук природничих, археологічних і етнографічних.

М. Г.

Тутковскій П. Юго-западный край, популярныя естественно-историческіе и географическіе очерки. вип. I, К. 1893, стор. II + 178 + 2 табл.

Книжка д. Тутковського не зовсім має право на виголошену назву, бо містить нариси не тільки з української природи, але й загального змісту. Але більшість їх відносить ся до України безпосередно, як нариси про знаходи мамутових кісток та горючого каменя (electron) в Києві, про українські яруги (провалля), про мінерали правобічної України, про потребу засновання петрографічного музею в Києві, про фосфритові копальні і гори Медоборські на Поділлю, про гори Кременецькі, про водяну комунікацію, про артезійські криниці, та і в инчих автор скрізь уважає на зразки і прояви на Україні. Як видко з поданого змісту, нариси сї мають не тільки популярно-наукове, але й практичне значінє. Написані вони зрозумілою, живою мовою, приступною і для старших дітей, в багатьох місцях навіть трапляють ся поетичні описи того, що автор бачив в своїй подорожи.

О. Ч.

Записки Кіевскаго Общества Естествоиспытателей т. XIII, вып. 1 и 2. 1894 р., стор. 7 + CVIII + 444 і таблиці.

З розправ, заміщених в сему томі, занотуємо ті, що географічно ближче відносять ся до України:

Караваєв В „Матеріялы къ фаунѣ пелагическихъ ракообразныхъ Чорнаго моря“ (стор. 35—61).

Совінський В. „Ракообразныя Азовскаго моря“ (ст. 289—405). 1890 і 1891 р. морське міністерство російське нарядило кілька канонерок і шхуну для наукових екскурсій по Чорному і Азовському морях. Зібраний за два літа гідрологічний, хемічний і біологічний матеріял впорядковували різні спеціалісти, між ними київські зоологи Караваєв і Совінський. До недавного часу фауну чорноморську виводили від середземельної, але студні біологічні знаходять багато самотійних видів (як *Podon Mecznikowu*, *Gammarus maoticus*, *Microprotopus minutus*, *Pseudosquilla pestinata*, *Gammarus Kusnezowi* і ин.), і порівнянє фауни морей Чорного, Азовського, Каспійського і Аральського доводить, що сї моря колись були одним солодководним басейном — так зв. Сарматське море міоценової епохи; розділившись, сї моря почали солоніти, і наостанку Чорне море злучилось з солоним Се-